

**LIVE AID – VOIKO YKSI MUSIIKKITAPAHTUMA MUUTTA
MAAILMAA?**

Anni Kuusikko
Kandidaatintutkielma
Musiikkikasvatus
Jyväskylän yliopisto
Kevätlukukausi 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Anni Kuusikko	
Työn nimi Live Aid – voiko yksi musiikitapahtuma muuttaa maailmaa?	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 29
Tiivistelmä <p>Tutkin tässä kirjallisuuskatsauksessa sitä, millaisia vaikutuksia Band Aidilla ja Live Aidilla on ollut Etiopiassa, sekä millainen merkitys niillä on yhteiskunnallisesti ollut. Band Aid on Irlantilaisen Bob Geldofin vuonna 1984 perustama tunnetuista muusikoista koottu yhtye, jonka joulusinglellä kerättiin rahaa Etiopian nälänhädän uhreille. Live Aid taas on yksi maailman suurimmista rock-tapahtumista, joka jatkoi rahankeräystä seuraavana kesänä. Tarkastelen tutkielmassani myös millainen voima musiikilla on. Tutkielmani lähteinä käytän sekä tieteellisiä, että aikakauslehdissä julkaistuja artikkeleita, dokumentteja, sekä aiheeseen liittyviä väitöskirjoja ja maisterintutkielmia.</p> <p>Pohjustan aiheitani kertomalla ensin Iso-Britannian tilanteesta vuosina 1984–1985, sekä Etiopian tilanteesta samoina vuosina. Seuraavaksi kerron Band Aidista ja sen synnystä. Sitten siirryn Live Aidiin, ja kerron tapahtuman järjestämisestä, esiintyjistä, ja menestyksestä. Sitten tarkastelen näiden tapahtumien konkreettisia vaikutuksia Etiopian tilanteeseen. Lopuksi pohdin, muuttiko Live Aid maailmaa, ja millainen voima musiikilla yleensäkin on.</p> <p>Tutkielmaa tehdessä havaitsin, että Band Aidin ja Live Aidin suurin merkitys oli lopulta tietoisuuden levittäminen Etiopian nälänhäädästä. Ne myös näyttivät maailmalle kuinka paljon musiikilla on voimaa. Tämän aiheen tutkimista on mahdollista laajentaa esimerkiksi muihin 1980-luvulla olleisiin musiikkiprojekteihin, joilla on tehty hyväntekeväisyyttä Afrikkaan.</p>	
Asiasanat – hyväntekeväisyys, musiikitapahtuma, nälänhätä	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Iso-Britannian ja Etiopian tilanne 1984–1985	3
2.1	Iso-Britannia	3
2.2	Etiopia.....	4
3	Band Aid.....	6
3.1	Band Aidin synty.....	6
3.2	Do they know it's Christmas?.....	7
4	Live Aid	9
4.1	Idea konsertista ja tapahtuman järjestäminen	10
4.2	Live Aidin artistit.....	13
4.3	Tapahtuman menestys.....	16
5	Muuttiko Live Aid maailmaa?.....	17
5.1	Band Aidin ja Live Aidin hyödyt Etiopiassa	18
5.2	Musiikin voima.....	20
6	Pohdinta.....	22
	Lähteet.....	24

1 JOHDANTO

“Ihmiset, jotka valittiin elämään, olivat häpeissään ja laskivat päänsä alas. Ne, jotka valittiin kuolemaan eivät olleet vihamielisiä, vaan hyväksyivät kohtalonsa.” Näin Claire Bertschinger kertoo Colin Parishin (2005) kirjoittamassa artikkelissa kokemuksistaan Etiopiassa. Bertschinger oli nuori sairaanhoitaja, joka auttoi ihmisiä vuonna 1984 Etiopiassa. Hän kertoo tunteneensa itsensä natsiksi, sillä hän pystyi auttaa vain 300 ihmistä. Tuhannet ihmiset jäivät ilman apua, joka tarkoitti sitä, että he kuolivat. BBC uutisoi tilanteesta lokakuussa 1984, ja näytti nykyään hyvin kuuluisan yhden minuutin ja 50 sekunnin uutisvideon, jossa Bertschinger nähdään 85 000 nälkäänäkevän ihmisen ympäröimänä. Bob Geldof katsoi uutista kotisohvaltaan, ja se järkytti häntä syvästi. Hän kertoi uutisen laittaneen asiat oikeaan perspektiiviin, sillä he kylpivät yltäkylläisyydessä, kun toisaalla oli maailma, joka eli puutteessa. (Parish 2005.)

Tutkin kandidaatintutkielmassani Irlantilaisen Bob Geldofin perustamaa Band Aidia (1984), tunnetuista muusikoista koottua yhtyettä, jonka joulusinglellä kerättiin rahaa Etiopian nälänhädän uhreille. Lisäksi tutkin Live Aidia (1985), yhtä maailman suurimmista rock-tapahtumista, joka jatkoi rahankeräystä seuraavana kesänä. Tämä kirjallisuuskatsaus sijoittuu vuosien 1984–1985 Iso-Britanniaan ja Etiopiaan, sekä hieman myös Yhdysvaltoihin. Nälänhätää oli näinä vuosina myös muissa Afrikan maissa, mutta koska Band Aid keräsi rahaa ensisijaisesti Etiopiaan, käsittelen tässä tutkielmassa ensisijaisesti sitä. Musiikin avulla tehdään myös nykypäivänä paljon hyväntekeväisyyttä, ja haluankin tutkia millainen vaikutus Geldofin projekteilla on siihen ollut, ja millaisia vaikutuksia ne ovat maailmaan jättäneet. Aiheeni on merkityksellinen siksi, että Band Aid kannusti myös muita tekemään hyväntekeväisyyttä musiikilla, joka näkyi Suomessa asti. Live Aid taas on edelleen yksi historian suurimmista musiikkitapahtumista, joten sen merkitys populaarikulttuurissa on merkittävä.

Olen aina ollut hyvin kiinnostunut musiikista yhteiskunnallisena ilmiönä, ja varsinkin 1980-luku on sekä musiikillisten että yhteiskunnallisten tapahtumien vuoksi mielestäni yksi kiinnostavimmista vuosikymmenistä. Iso-Britanniassa tehty musiikki on myös ollut aina lähellä sydäntäni ja monet lempiartisteistani ovat olleet mukana Band Aidissa ja esiintyneet

Live Aidissa, joka lisäsi mielenkiintoa entisestään. On myös ollut mielenkiintoista huomata, kuinka jokaisella tuntemallani aikuisella, joka on ollut elossa 13. heinäkuuta 1985, on muisto siitä, mitä on tehnyt konserttipäivänä. Se kertoo ehkä jotain siitä, kuinka merkittävä Live Aid on ollut.

2 ISO-BRITANNIAN JA ETIOPIAN TILANNE 1984–1985

2.1 Iso-Britannia

Vuonna 1984 Iso-Britannian johdossa oli Margaret Thatcher, maan ensimmäinen naispääministeri (Kaipainen 2018, 3). Hänen nimensä on tullut tunnetuksi myös poliittisena filosofiana ja ajattelutapana, thatcherismina. Thatcher oli konservatiivi ja painotti yksilön tarpeita yhteisön sijasta. 1980-luvulla nuoriso Iso-Britanniassa oli hyvin poliittisesti valveutunut, ja Thatcherin vahva oikeistolainen politiikka synnytti vihamielisyyttä. Thatcher tuhosi ammattiliittojen toiminnan sekä yksityisti julkisia palveluita. Hän sai myös aikaan massatyöttömyyttä ja leikkasi sosiaalietuuksista. (Goddard 2009, 440 viitattu lähteessä Kaipainen 2018, 3.)

1980-luvun puolivälissä perinteisiä hiilikaivoksia ryhdyttiin ajamaan alas, ja työttömyys kasvoi entisestään. Kaivostyöläiset lakkoilivat vuosina 1984–1985, vastauksena Thatcherin ajamille kaivosten sulkemisille (Kaipainen 2018, 3). Toimillaan Thatcher sivuutti Iso-Britanniassa ja muualla Euroopassa toisen maailmansodan jälkeen vallinneen yhteisen käsityksen hyvinvointivalttiosta ja konsensuspolitiikasta, eli puolueiden välisistä sovitteluratkaisuista. Thatcherin hallinto luotti markkinatalouden voimaan, vaikka aiemmin sekä konservatiivi- että työväenpuolue olivat ajaneet yhteisiä päätöksiä köyhempien alueiden tukemiseen (Rose 1989, 253 viitattu lähteessä Kaipainen 2018, 3). Sodanjälkeisiä sopimuksia Thatcher piti virheenä, joka tulisi korjata (Gamble 1988, 62 viitattu lähteessä Kaipainen 2018, 3).

Vuoden 1984 loppu oli kuitenkin aikaa, jolloin miljoonat tavalliset britit näkivät Pohjois-Etiopian julman ja tappavan nälänhädän ja halusivat auttaa. Kipinä lähti BBC:n uutisraportista lokakuun lopulta, jonka esitteli toimittaja Michael Buerk (Jones 2017). Uutisraportti oli täynnä hyvin havainnollisia kohtauksia nälkää näkeivistä etiopialaisista lapsista. Katsojat järkyttyivät ja BBC:lle tulvi puheluita. Kuvamateriaali Etiopiasta levisi nopeasti ympäri maailmaa ja näennäisesti yhdessä yössä Etiopian nälänhätä muuttui “kolmannen maailman”

katastrofista suureksi poliittiseksi ongelmaksi. (Jones 2017, 189.) Tämän seurauksena syntyi myös Band Aid, joka kehittyi myöhemmin Live Aidiksi.

Jones kertoo artikkelissaan Andy McSmithin kuvailevan Live Aidia 1980-luvun kestävimpanä kuvana Britanniasta, ja yhtenä suurimmista anteliaisuuden osoituksista, joita Britanniassa on koskaan nähty (2017). McSmith lisää, että toista Live Aidin kaltaista tapahtumaa ei ollut koko 1900-luvulla. Graham Stewart taas toteaa, että Band Aidin kautta popmusiikki palautti roolinsa vallankumouksellisena nuorisoliikkeenä yhteiskunnallisen ja poliittisen muutoksen puolesta. Vasemmistoteoreetikot Stuart Hall ja Martin Jaques puhuivat Live Aidista nälänhätäliikkeenä, joka oli kiteytynyt perinteisen vasemmiston ulkopuolelta - rockmusiikin kulttuuria käytettiin saavuttamaan ihmisiä, jotka eivät olleet osallistuneet aiemmin yhteiskunnalliseen toimintaan. Hallin ja Jacquesin mielestä nälänhätäliike oli isku itsekkyyden ideologialle, joka Thatcherin hallituksessa vallitsi ja tarjosi käytännön esimerkin siitä, kuinka vasemmisto pystyi nousemaan kriisistään ja kokoamaan voimansa thatcherismia vastaan. (Jones 2017, 190.)

2.2 Etiopia

Cutler (1988) kertoo väitöskirjassaan, että “Food availability Decline” (FAD) -teorian mukaan nälänhätää esiintyy, kun esimerkiksi kuivuus tai tulvat aiheuttavat sadon epäonnistumisen. Se johtaa ruoan määrän vähenemiseen ja ihmiset, jotka ovat toimeentulovaatimusten alapuolella, joutuvat nälänhädän uhreiksi (Cutler 1988, 26–27). FAD on yksi tapa, jolla nälänhätä voi alkaa. Myös Etiopian nälänhädän pohjimmainen syy oli ankara kuivuus, joka koetteli maata vuosina 1983–1984 (Dercon & Porter 2010, 4). Nälänhädän syntyyn oli kuitenkin myös muita vaikuttavia tekijöitä.

Etiopian nälänhätä vuosina 1983–1984 on ketjuilmiö seuraavista tapahtumista (Cutler 1988). Keisari Haile Selassien kaatamisen jälkeen marxilaisleninismistä inspiroitunut sotilashallitus ajautui sotaan eritrealaisia separatisteja ja alueellisia toisinajattelijoina vastaan. Etiopia tarvitsi tämän takia sotilaallista apua strategiselta liittolaiseltaan Neuvostoliitolta, ja sieltä kuljetettiin Etiopiaan paljon aseita. Tämä vieraannutti kaikki sellaiset maat, jotka olisivat voineet lahjoittaa elintarvikkeita Etiopiaan, sekä myös minimoi maatalouden kehittämiseen ja

elintarvikkeiden ostoon käytettävissä olevien varojen määrää. Maatalouden perusta oli jo valmiiksi hauras vuosisatoja kestäneen ylikulutuksen takia, jonka oli aiheuttanut talonpoikaisväestö, jota oli yllriistetty feodaalisten maanomistajien puolesta. Jopa kymmenen vuoden ajan jatkunut tuhoisa kuivuus sai tämän vuoksi kehittyä valvomatta. Viljan hinta nousi jyrkästi ja karjan hinta laski. Köyhien ja maattomien talonpoikien työllisyysmahdollisuuksia maataloudessa vähensivät hallituksen politiikka ja sadon epäonnistumiset sekä Etiopiassa että sen naapurimaassa Sudanissa. Sodankäynti maaseudulla teki katastrofin laajuuden arvioimisen mahdottomaksi ja länsimaiset avustusjärjestöt eivät halunneet tukea vihamielistä hallintoa, joten he jättivät vuosittaiset elintarvikeapupyynnöt huomioimatta. (Cutler 1988, 48–49.)

Etiopia ei koskaan ostanut viljaa kaupallisilta markkinoilta avustustoimiaan varten (Cutler 1988). Tästä seurasi Etiopian hallitukselle kansainvälisen uskottavuuden ja resurssien menetys. Kun ulkomaiset lahjoittajat ymmärsivät nälänhädän laajuuden, oli liian myöhäistä tehdä isoja viljalähetyksiä kuolemien estämiseksi. Tämä tulkinta on kuitenkin vain osa syy ulkomaisten avustusten kyvyttömyydestä vastata nälänhätään. Tärkein syy oli Etiopian poliittinen ja strateginen liitto Neuvostoliiton kanssa. Etiopia tarjosi Neuvostoliitolle sotilaallisia fasiliteetteja ja oli halukas kokeilemaan Neuvostoliiton poliittisia ja taloudellisia johtamisjärjestelmiä. Vastapalveluksena tästä Etiopia sai sotilaallista ja taloudellista apua sisällissotiinsa. Maailmanpankki arvioi, että yli 40 prosenttia Etiopian valtion budjetista annettiin sotilaallisiin menoihin. Näin ollen länsimaat eivät halunneet auttaa Etiopiaa kehittämistarkoituksissa tai maksaa huomattavia määriä hätäapua vain humanitaarisista syistä. (Cutler 1988, 51-52.)

Etiopian tilanteesta uutisoitiin BBC:llä lokakuussa 1984. Todellisia tarpeita vastaava hätäapu Etiopialle alkoi saapua tammikuussa 1985, kun televisiossa nähdystä uutisesta oli kulunut kolme kuukautta. Silloin nälänhätä vaikutti noin seitsemään miljoonaan ihmiseen Etiopiassa. (Cutler 1988, 52.) Myös Irlantilainen Bob Geldof näki uutisen kotisohvaltaan ja järkyttyi tilanteesta kovasti. Seuraavassa luvussa kerron, mitä Etiopian nälänhätä sai Geldofin tekemään.

3 BAND AID

3.1 Band Aidin synty

Kun Bob Geldof oli nähnyt BBC:n uutislähetysten Afrikan nälänhädästä, hän ja Midge Ure Ultravox yhtyeestä päättivät kirjoittaa kappaleen “Do they know it’s Christmas” kerätäkseen rahaa nälänhädän avuksi (BBC news 2005.) Geldof tarvitsi isoja tähtiä mukaan, jotta kappale saisi kunnolla näkyvyyttä ja suosiota. Dokumentissa “Live Aid Against All Odds” (Sutherland 2005) kerrotaan monien artistien olleen epäileväisiä ideaa kohtaan. U2 yhtyeen jäsenet Bono ja Larry Mullen JR kertovat luulleensa ensin, että Geldof hyötyisi tästä jotenkin, sillä hän ei vaikuttanut heidän mielestään ihmiseltä, joka tekisi jotain tällaista. Midge Ure kertoo Geldofin olleen todella kunnianhimoinen, eikä hän luovuttanut vaan sai puhelajahjoillaan kaikki haluamansa artistit mukaan. Ure puolestaan vastasi kappaleen teosta. (Sutherland 2005.) Hyväntekeväisyysyhtyeen nimeksi tuli Band Aid (BBC news 2005). Seuraavassa taulukossa on mainittu kaikki Band Aidissa mukana olleet artistit. Yhtyeeseen lähtivät mukaan lähes kaikki Iso-Britannian ja Irlannin sen hetken tunnetuimmat artistit.

Band Aidissa mukana olleet artistit (2023):

Robert “Kool” Bell	Bono
Boy George	Pete Briquette
Adam Clayton	Phil Collins
Chris Cross	Simon Crowe
Sara Dallin	Siobhan Fahey
Johnny Fingers	Bob Geldof
Glenn Gregory	Tony Hadley
John Keeble	Gary Kemp
Martin Kemp	Simon Le Bon
Marilyn	George Michael
Jon Moss	Steve Norman

Rick Parfitt	Nick Rhodes
Francis Rossi	Sting
Andy Taylor	James “J.T.” Taylor
John Taylor	Roger Taylor
Dennis Thomas	Midge Ure
Martyn Ware	Jody Watley
Paul Weller	Keren Woodward
Paul Young	

3.2 Do they know it’s Christmas?

Single äänitettiin vuorokaudessa 25.11.1984 (Robinson 2012, 408). Seuraavana aamuna Geldofilla oli haastattelu Radio 1 aamuohjelmassa, jossa hän mainosti tulevaa kappaletta ja kertoi, että jokainen penni menisi Etiopian hyväksi (Phillips Erb 2016). Tämä aiheutti vastustusta Birtannian hallitukselta, sillä he eivät suostuneet luopumaan singlen myynnin arvonlisäverosta. Geldof päätyi otsikoihin asetuttuaan julkisesti pääministeri Margaret Thatcheria vastaan, ja hallitus päätyi lopulta lahjoittamaan veron hyväntekeväisyyteen julkisen paineen käydessä liian vahvaksi. (Phillips Erb 2016.)

BBC:n lähteiden mukaan kappale julkaistiin 7.12.1984 (BBC News 2005), mutta esimerkiksi Jones (2017) sanoo julkaisupäivän olleen 3.12.1984. Geldof ja Ure toivoivat, että he saisivat kappaleen avulla kerättyä 72 tuhatta puntaa Afrikkaan, mutta kappaleen menestys ylitti heidän villeimmätkin unelmansa ja se keräsi yli 8 miljoonaa puntaa (Sutherland 2005). “Do they know it’s Christmas” sai paljon mediahuomiota ja siitä tuli Britannian nopeimmin ja eniten myyty single kautta aikojen. Kappaleen julkaisun jälkeen Geldof perusti Band Aid säätiön hallinnoimaan varoja ja suunnittelemaan uusia varainkeruuhankkeita. (Jones 2017, 190.) Single pysyi myydyimpänä kappaleena vuoteen 1997 asti, mutta se on edelleen tänäkin päivänä Iso-Britannian myydyimpien kappaleiden listan sijalla kaksi (Griffiths 2022).

“Do they know it’s Christmas” myi 3 miljoonaa kopiota ja pysyi Britannian listaykkösenä viiden viikon ajan. Se sai aikaan myös oikean hyväntekeväisyssinglejen aallon. (Robinson 2012, 409.) Dokumentissa “The Band Aid Story” (Baybutt 2004) kerrotaan, kuinka kappale

rohkaisi myös muita artisteja tekemään hyvää sekä Iso-Britanniassa että muissa maissa. Kesään 1985 mennessä yli 25 samanlaista hyväntekeväisyyskappaletta oli julkaistu, ja Yhdysvaltojen “We are the world” nousi listaykköseksi 16 maassa ja keräsi myös kahdeksan miljoonaa puntia. Dokumentissa nähdään kuva myös Suomessa tehdystä hyväntekeväisyysinglestä “Maksamme velkaa”. (Baybutt 2004.) Kappaleen kirjoitti Juice Leskinen ja moniääniseksi sen sovitti Anssi Tikanmäki. Mukana kappaleessa oli Suomen eturivin artisteja, ja he esittivät kappaleen yhteisnimellä “Apua! Orkesteri”. (Hänninen 21.6.2014.)

Band Aidin valtava suosio ja sekoitus epätsekkyyttä, teknologiaa, yritysmarkkinointia ja popmusiikin glamouria vangitsivat maailman huomion, analysoi Jones (2017). Tämä varmisti sille ikonisen aseman siinä, miten kyseinen ajanjakso muistetaan kollektiivisesti ja institutionaalisesti. Monien mielestä Band Aidin merkitys ei ollut lahjoituksissa, joita se keräsi ulkomaiseen apuun, vaikka ne olivatkin merkittäviä. Band Aidin merkitys oli pikemminkin siinä, miten se hyödynsi rock-musiikin, populaarikulttuurin, julkkisten ja globalisoituvan median massiivista vetovoimaa rakentaakseen parlamentaarisen toimintaan kuulumattoman sosiaalisen liikkeen. (Jones 2017, 190.)

4 LIVE AID

"Don't go to the pub tonight.

Please stay in and give us your money. There are people dying now."

-Bob Geldof

Hyväntekeväisyysrock on termi, joka kuvaa ilmiötä, jossa populaarimusiikkia käytetään osana järjestettyä kampanjaa, jossa kerätään esimerkiksi rahaa tai lisätään tietoisuutta asiasta (Elavsky 2013). Musiikilla on kyky ylittää kielelliset ja kulttuuriset esteet ja herättää mielikuvia. Sillä on voimaa vaikuttaa ihmisten näkökulmiin ja myös muokata niitä uudelleen. Tärkeänä osana hyväntekeväisyysrockia on myös joukkomedia, joka tarjoaa tehokkaat kanavat viestin levittämiseen maailmanlaajuisesti. Hyväntekeväisyysrock liitetään usein ajatukseen hyväntekeväisyyskonsertista, jonka juuret johtavat 1741 luvulle asti. Live Aid oli vuonna 1985 ensimmäinen kansainvälinen hyväntekeväisyyskonsertti, joka keräsi rahaa ja lisäsi tietoisuutta Etiopian nälänhädästä hyödyntämällä globalisoituneiden mediaverkoston voimaa. (Elavsky 2013.)

Lontoon Wembley arenalla oli heinäkuun 13. päivänä 1985 paikalla 72 000 ihmistä, ja televisiosta lähetystä seurasi 1.5 miljardia ihmistä 160 eri maasta (BBC news 1985). Konsertti alkoi keskipäivällä auringonpaisteessa fanfaarilla prinssi Charlesille ja Prinsessa Dianalle. Status Quo aloitti konsertin esittämällä kappaleen "Rocking All over the World". Live Aid järjestettiin samaan aikaan myös Yhdysvalloissa JFK stadionilla Philadelphiassa. Live Aid kesti yhteensä 16 tuntia. (BBC news 1985.)

4.1 Idea konsertista ja tapahtuman järjestäminen

Idea Live Aidista ja sen järjestäminen tapahtui nopeammin kuin kukaan olisi osannut kuvitella. Live Aid oli ja on edelleen yksi maailman suurimmista musiikkitapahtumista. Sen järjestäminen oli siis valtava prosessi, sillä samanlaista teknologiaa kuin nykypäivänä ei vielä ollut. Käytän tässä luvussa lähteenä Rolling Stone -lehdessä 16.8.1985 julkaistua laajaa artikkelia Live Aidista, joka keskittyy selvästi hieman enemmän Yhdysvaltojen konserttiin. Toisena lähteenä käytän BBC:n uutisia, jotka keskittyvät enemmän Lontoon konserttiin. Hyödynnän tässä alaluvussa molempia lähteitä, jotta saisin laajan kuvan siitä, mitä tapahtui. Siksi myös rahayksiköt muuttuvat välillä riippuen siitä kumpaa lähdettä käytän. Rolling Stone -lehden artikkelin on kirjoittanut Michael Goldberg, mutta se sisältää raportteja David Frickeltä and Fred Schruersilta Lontoosta, Merle Ginsbergiltä Philadelphiasta ja Erik Hedegaardilta New Yorkista. BBC:n uutisten kirjoittajia ei ole mainittu.

Bob Geldof vieraili Etiopiassa Band Aidin menestyksen jälkeen nähdäkseen, kuinka apua toimitettiin perille (BBC News 2005). Siellä hän ymmärsi, että Band Aid -organisaation pitäisi omistaa oma kuorma-auto kalusto, jotta kipeästi kaivatut tarvikkeet saataisiin paremmin kuljetettua paikalle ja he voisivat tehokkaammin auttaa nälänhätää. Koska kaluston hankinta vaati lisää varoja, syntyi idea konsertista, ja Live Aid -projekti saatiin kokoon vain 10 viikossa. Kaikki tämä tapahtui aikana, jolloin ei ollut edes sähköpostia tai matkapuhelimia. ”The Global Jukebox” -nimellä mainostetusta Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen isännöimästä Live Aidista tuli kaikkien aikojen suurin live rock -tapahtuma (BBC News 2005).

Harvey Goldsmith, suurin promoottori Englannissa lupasi auttaa Geldofia Live Aidin järjestämisessä (Goldber 1985). Geldof kertoi 39-vuotiaalle Goldsmithille, että konsertti tulee järjestää sekä Yhdysvalloissa että Iso-Britanniassa. Ideana oli tehdä maailmaanlaajuinen televisiolähetys ja kerätä rahaa puhelinsoitoilla. Goldsmith varasi nopeasti Wembley areenan, joka sijaitsee noin 11 kilometrin päässä Lontoon keskustasta. Samaan aikaan Bill Graham, jonka Geldof oli nimittänyt Amerikan promoottoriksi, varasi JFK stadionin Philadelphiasta. (Goldberg 1985, 1).

Michael C. Mitchell oli "Worldwide Sports and Entertainment" -yhtiön johtaja, ja hänen tavoitteenaan oli televisioida mannertenvälinen konsertti, ja saada yli 1.5 miljardia katsojaa eli yli kaksinkertainen määrä verrattuna 1984 kesäolympialaisiin (Goldberg 1985). Tehtävä kuulosti mahdottomalta, sillä hänen täytyi tuottaa kymmenessä viikossa lähetys, jonka järjestäminen kestäisi yleensä kaksi vuotta. Mitchell ei vain tuottanut Yhdysvaltojen Live Aid -konserttia, vaan hän perusti kansainvälisen puhelinpalvelun, myi lähetysoikeuksia ympäri maailmaa ja valvoi tapahtuman taloutta. Ja kuten Goldsmith ja Graham ja suurin osa muistakin Live Aidin henkilöstöstä, Mitchell teki työn ilman korvausta. (Goldberg 1985, 1.)

Kesäkuun kymmenentenä päivänä järjestettiin lehdistötilaisuus Lontoossa ja New Yorkissa, ja konsertit julkaistiin virallisesti (Goldberg 1985). Geldof luetteli artisteja, ja lista kuulosti Billboardin pop-listan ylimmältä puoliskolta. Lista kuulosti uskomattomalta ja sitä se osittain olikin. Osa artisteista ei nimittäin ollut vielä edes suostunut esiintymään. Esimerkiksi Mick Jagger yllättyi nimestään listalla, mutta hänen kerrotaan ajatelleen, että nyt auttamisen eteen täytyisi oikeasti tehdä jotain. (Goldberg 1985, 3.)

Mitchell arvioi, että yleensä Live Aidin kokoisen tapahtuman tuottaminen maksaisi noin 20 miljoonaa dollaria (Goldberg 1985). Lahjoitusten avulla lopulliset tuotantokustannukset pienenevät noin 4 miljoonaan dollariin, josta suurin osa aiheutui amerikkalaisesta tuotannosta. Brittiläiset järjestäjät huomasivat nopeasti myös maiden väliset filosofiset erot. Goldsmith kertoi, että Englannissa ihmiset antoivat työpanoksensa ilmaiseksi, kun taas Amerikassa työstä haluttiin palkkaa. Paljon palveluita lahjoitettiin kuitenkin myös Yhdysvalloissa. Ainakin kuusi hotellia Philadelphiassa lahjoitti noin 250 huonetta, ja Hard Rock Cafe tarjosi takahuoneeseen tarjoiluja 200 000 dollarin edestä sekä Lontoossa että Philadelphiassa. (Goldberg 1985, 5.) Seuraavassa taulukossa on vielä eritelty Live Aidin järjestämiseen menneitä kuluja ja tuloja.

Live Aidin järjestämisen kulut: (Goldberg 1985, 5)	Live Aidin järjestämisen tulot: (Goldberg 1985, 5)
<p>- 10 miljoonaa dollaria televisiolähetysten käyttöoikeusmaksuihin maailmanlaajuisesti.</p>	<p>Noin 5.6 miljoonaa dollaria lipputuloista:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.25 miljoonaa dollaria Lontoon lipputuloista. Wembleyn 72 000 paikkaa myytiin loppuun kahdessa tunnissa, joista jokainen maksoi 31.25 dollaria kappale. - 3.375 miljoonaa dollaria Philadelphian lipuista. 90 000 lippua JFK stadionille myytiin loppuun viidessä tunnissa. 15 000 lippua maksoi 50 dollaria kappale ja loput 75 000 lippua olivat 35 dollaria kappale.
<p>- Wembleyn vuokra 125 000 dollaria. Summa oli 60 000 dollaria vähemmän kuin yleensä, ja lähes kaikki tavarat ja palvelut oli lahjoitettu, mukaan lukien ääni- ja valojärjestelmät, monitorijärjestelmä, näyttämö, harjoitustilat, helikopteripalvelut ja lentoliput.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ainakin 3 miljoonaa Live Aidin sponsoreilta: Pepsi, Chevrolet, AT&T ja Eastman Kodak sponsoroivat tapahtumaa ja jokainen lahjoitti 750 000 dollaria käteistä sekä julkaisemattoman määrän tavaroita ja palveluja. Vastineeksi tästä sponsorit saivat mainosaikaa sekä MTV:ssä että kotimaan päivälähetyksessä, ja he saivat pystyttää mainosbannereita molemmilla stadioneilla.

Kun vuoden 1984 kesäolympialaiset lähetettiin, tapahtumaan osallistui vain yksi tuotantoyhtiö, ABC, joka lähetti signaalinsa osallistuville maille (Goldberg 1985). Live Aid -esitys vaati kuitenkin vähintään viisi itsenäistä tuotantoyhtiötä paikan päälle Philadelphiaan. Neljä oli televisiolle - MTV, ABC, kotimainen syndikaatti ja maailmanlaajuinen lähetysyhtiö ja yksi ABC-radioverkolle. Jokaisella yhtiöllä oli oma henkilökunta ja kanavakohtainen tauotus mainoksille. Ainakin 25 videokameraa taltioi tapahtumaa JFK-stadionilla. Nämä signaalit syötettiin niin kutsuttuihin stadionautoihin, joissa eri tuottajat päättivät, mitä kamerakuvia käytetään ja milloin niitä käytetään. (Goldberg 1985, 5.)

4.2 Live Aidin artistit

Seuraavassa taulukossa kerrotaan Live Aidissa esiintyneet artistit esiintymisjärjestyksessä. Jokaisella yhtyeellä oli 17 minuuttia esiintymisaikaa ja kaikki esiintyivät ilmaiseksi. Phil Collins onnistui esiintymään molemmissa konserteissa. Kun hän oli esittänyt Wembleyllä kappaleensa ”Against All Odds” ja ”In the air tonight”, sekä dueton Stingin kanssa, hän lensi Concordella Atlantin yli soittamaan samat kappaleet Philadelphiassa myöhemmin samana päivänä. (BBC news 2005.)

Lontoossa esiintyneet artistit: (BBC news 2005)	Philadelphiassa esiintyneet artistit: (BBC news 2005)
Status Quo	Bernard Watson
Style Council	Joan Baez
The Boomtown Rats	The Hooters
Adam Ant	The Four Tops
Ultravox	Billy Ocean
Spandau Ballet	Black Sabbath
Elvis Costello	Run-D.M.C.
Nik Kershaw	Rick Springfield
Sade	REO Speedwagon
Sting	Crosby, Stills and Nash
Phil Collins	Judas Priest

Howard Jones	Bryan Adams
Bryan Ferry	The Beach Boys
Paul Young	George Thorogood & the Destroyers
U2	Simple Minds
Dire Straits	The Pretenders
Queen	Santana
David Bowie	Ashford & Simpson ja Teddy Pendergrass
The Who	Madonna
Elton John	Tom Petty
Freddie Mercury ja Brian may	Kenny Loggins
Paul McCartney	The Cars
	Neil Young
	Power Station
	Thompson Twins
	Eric Clapton
	Phil Collins
	Led Zeppelin
	Duran Duran
	Patti LaBelle
	Hall & Oates
	Mick Jagger
	Bob Dylan, Keith Richards, Ron Wood

Live Aidin julkistamisen jälkeen syntyi iso kysymys siitä, miksi tapahtumassa on niin vähän mustia artisteja (Goldberg 1985). Silloin 50 julkistetusta esiintyjästä vain neljä oli mustia. Graham selitti, että kaikkia suuria mustia artisteja, jotka olivat osallistuneet “We are the world” kappaleeseen tai jotka olivat Billboardin Top 200- ja R&B listalla oli kysytty mukaan. Todellisuudessa näin ei ollut, ja esimerkiksi Rick James, Philip Bailey, Run-D.M.C. ja Dionne Warwick olivat jääneet ilman kutsua tapahtumaan. Geldof oli kuitenkin kysynyt suurinta osaa mustista supertähdistä mukaan konserttiin, mutta he olivat kieltäytyneet. Ken Kragen, joka oli ollut “We are the Worldin” organisoija, sai Geldofilta säännöllisesti puheluita toukokuusta lähtien, koska mustien pääesiintyjien saaminen oli hankalaa. Kragen

kertoi Geldofin olleen turhautunut ja sanoikin tälle, että auttaisi enemmän kuin mielellään, mutta myös hänellä oli ollut vaikeuksia saada ketään mukaan omiin projekteihinsa - “kaikki käyttäytyvät niin kuin he olisivat jo antaneet tarpeeksi”. (Goldberg 1985, 3.)

Kun heinäkuun 13. lähestyi, lähes 100 levyttävää artistia oli pyytännyt saada osallistua mukaan Yhdysvaltojen konserttiin (Goldberg 1985). Eric Claptonin manageri Roger Forrester oli sitä mieltä, että yli 75 prosentilla artisteista oli taka-ajatuksia ja he unohtivat, mikä on koko Live Aidin syy. Forrester kertoi artistien esimerkiksi halunneen parasta katseluaikaa, sekä valittaneen muista esiintyjistä, tai ohjeiden noudattamisesta. Graham sai lopulta mahtumaan mukaan lisää artisteja aloittamalla Philadelphian konsertin yhdeksältä aamulla ja lyhentämällä joitain esityksiä. (Goldberg 1985, 4.)

Yhdeksi Live Aidin tähtihetkistä nousi myös Queenin esitys. Queen oli menettänyt hohtoaan 1980-luvun alussa, ja vastoin odotuksia Queen ja erityisesti bändin keulahahmo Freddie Mercury varastivat show'n vahvalla esityksellään (History 2009). Queen valloitti yleisön 20 minuutin setillä suurimpia hittejään, joista kaikki sopivat hyvin suurelle stadionille. Freddie sai huudatuksillaan yleisön liekkeihin, taputtamaan kappaleiden aikana samaan rytmiin ja laulamaan tuttuja sanoja. Tällainen kokemus sai varmasti jokaisen paikallaolijan tuntemaan yhteenkuuluvuutta ja ymmärtämään että yhteistyössä on voimaa. Ehkä juuri siksi tämä esitys muistetaan Live Aidista parhaiten.

Luulin, että tällaiseen tapahtumaan pääseminen olisi ollut kaikille artisteille lottovoitto ja kaikki olisivat suostuneet heti mukaan, mutta tilanne ei kuitenkaan ollut näin. BBC:n dokumentissa ”Live Aid Against All Odds” (Sutherland 2005) nähdään, kuinka artistien mukaan houkuttelu oli vaikeaa. Osa ei ehkä edes uskonut, että tapahtuma tulee onnistumaan niin lyhyellä aikataululla. Kuten aiemmassa luvussa 4.1 kerroin, Geldof joutui myös olla ovela saadakseen huppuartisteja mukaan. Hän julkaisi lehdistötilaisuudessa artisteja, jotka eivät olleet vielä edes suostuneet mukaan. Lukemani perusteella vaikutti myös siltä, että Yhdysvaltojen konserttiin oli ollut aluksi vaikeampi saada artisteja, mutta lopulta Philadelphian esitykseen oli paljon enemmän halukkaita, kun pystyttiin ottamaan. Ehkä artistit siis lopulta ymmärsivät, kuinka merkittävää olisi päästä mukaan. Useimpien artistien motiivina ei kuitenkaan ollut auttaminen, vaan tapahtumasta tuli niin iso, että artisteja kiinnosti iso maailmalaajuinen yleisö ja myös paine, sillä tapahtuma oli täynnä kaikkein parhaita bändejä ja laulajia.

4.3 Tapahtuman menestys

Live Aidia tehdessä Bill Graham, Yhdysvaltojen konsertin promoottori huomasi, että yleinen tietoisuus rock & roll musiikin voimasta ja siitä kuinka kauas se voi kantaa on kasvanut. Graham kertoi tämän olevan ensimmäinen kerta, kun joku haastoi kaikkien aikojen katsojaennätyksen, 1982 vuoden jalkapallon maailmancupin 1.2 miljardia katsojaa (Goldberg 1988, 5). Live Aidin tavoite oli rikkoa tämä ennätys, ja niin myös tapahtui, 16 tuntia livemusiikkia seurasi yhteensä 1.5 miljardia ihmistä 160 eri maassa (BBC news 1985). BBC:n tutkimuksen mukaan Live Aid -konsertin kuusi ensimmäistä tuntia katsoneesta yleisöstä 68 prosenttia oli alle 35-vuotiaita (Jones 2017). Kello kolmeen mennessä aamuyöllä alle 16-vuotiaita katsojia oli edelleen lähes kolme kertaa enemmän kuin yli 55-vuotiaita. Live Aid siis tavoitti erityisesti nuoria, jotka eivät aiemmin olleet kiinnostuneita kansainvälisistä avustuskysymyksistä. (Jones 2017, 195.) Lopullinen summa, joka Live Aidin avulla kerättiin, ylitti toiveet ja oli yli 110 miljoonaa puntaa. (BBC News 2005).

Olin yllättynyt siitä, kuinka paljon eri tietoa tapahtumassa kerätystä rahasummasta liikkuu. Jones (2017) sanoo summan olevan 150 miljoonaa puntaa, ja BBC News (1985) 40 miljoonaa, jonka mukaan puolet rahoista käytettiin ruokaan ja puolet pitkäaikaiseen kehitystyöhön. Rolling Stone -lehdessä summaksi sanotaan myös 40 miljoonaa. Lähteessä BBC news (2005) taas 110 miljoonaa puntaa ja Forbes -lehdessä (Phillips Erb 2016) 125 miljoonaa dollaria, eli suunnilleen sama summa jos valuutan vaihtaa punnaksi. Live Aidin lahjoitukset tehtiin puhelimitse, jossa virkailija otti vastaan lahjoituksen pankkikortilta. Saattaa olla, että lahjoitusten kokonaismäärä on saatu selville vasta myöhemmin. Esimerkiksi BBC Newsin (1985) uutinen on kirjoitettu tapahtumapäivänä, kun taas toinen BBC:n uutinen on kirjoitettu vuonna 2005, kun tapahtumaa on muisteltu 20 vuoden jälkeen. Lahjoituksia on puhelinoitojen lisäksi tullut myös esimerkiksi sponsoreilta, joten ehkä joissain luvuissa on otettu huomioon esimerkiksi vain puhelinlahjoitukset. Kuitenkin asiaan tarkasti tutustuttuani olen tullut siihen lopputulokseen, että kaikkien lahjoitusten lopullinen summa oli noin 110 miljoonaa puntaa. En usko, että tällainen epämääräisyys olisi enää mahdollista nykypäivänä, sillä kerätystä rahasta ollaan todella tarkkoja. Tällainen herättää myös hieman kysymyksiä siitä, mihin rahat ovat lopulta päättyneet.

5 MUUTTIKO LIVE AID MAAILMAA?

Live Aid oli tapahtuma, jossa populaarimusiikki ja politiikka yhdistyivät uudella tavalla (Kaipainen 2018, 33). Bob Geldofin luotsaama Live Aid on yksi suurimmista tapahtumista ja tv-esityksistä joita on koskaan järjestetty ja se on nykyisin jo käsite itsessään. Vastaavanlaisia hyväntekeväisyyskonsertteja järjestetään jatkuvasti ympäri maailmaa. Populaarimusiikki voi näin toimia epäoikeudenmukaisuuksien esiin nostajana, varojen kerääjänä ja keskustelun aloittajana. Parhaassa tapauksessa se johtaa tekoihin ja levittää tietoisuutta. (Kaipainen 2018, 33.) Ja vaikka nälänhätää ei saatu konsertin avulla kuriin, toi se tilanteelle valtavasti julkisuutta (Orman 1984, 169).

Live Aidin avulla ihmiset ymmärsivät, että jokainen voi vaikuttaa ja auttaa, eikä siihen tarvita aina valtion apua. Yksi Live Aidin suurimmista hyödyistä olikin tietoisuuden lisääntyminen (Baybutt 2004). Sen avulla koko Iso-Britannia halusi auttaa. Koululuokat keräsivät rahaa ja kuivamuonaa. Live Aidin lisäksi järjestettiin paljon muita konsertteja ja tapahtumia, esimerkiksi muotinäytöksiä, joissa kerättiin varaa nälänhädän uhreille. Auttamisesta tuli Iso-Britanniassa oikea kansanliike. (Baybutt 2004.) Dokumentteja katsoessa ihmisten kyky toimia yhdessä ja halu auttaa tuntui todella liikuttavalta. Lahjoituksia tulvi joka puolelta, ja kaikki halusivat tehdä osansa nälänhädän vastaisessa taistelussa. Live Aid yhdisti hetkeksi koko maailman.

Hyväntekeväisyysinglejä on myöhemmin pidetty usein Bob Geldofin ja Live Aidin tuotteena (Robinson 2012). Live Aid nähdään joko Thatcherin itsekokeskeisen sukupolven haastajana tai esimerkkinä siitä, kuinka ihmiset voivat maailmanlaajuisesti yhdistää voimansa. Live Aidin jälkeinen keskustelu on keskittynyt musiikilliseen tuotantoon politiikkana ja sen myötä julkisaktivismin nousuun, jossa Geldofin kaltaiset julkisuuden henkilöt edustavat, tai ainakin näyttävät edustavan, yleistä mielipidettä. John Street määrittelee Live Aidin vaikutusta musiikin kuluttajien ja muusikoiden väliseen suhteeseen. Hyväntekeväisyyskonsertti laajensi faneilta odotettua toimintamallia, koska artistien panoksen lisäksi fanien haluttiin myös osallistuvan lahjoituksiin. Live Aid myös näytti esimerkkiä suur tapahtumiin liitetyille hyväntekeväisyysingleille, ja siitä tuli tunnistettu brändi, joka tuotti vielä esimerkiksi School Aidin ja Sport Aidin. (Robinson 2012, 408.) Sen lisäksi Band Aidin hyväntekeväisyysinglestä "Do they know it's Christmas" on tehty säännöllisesti

uudelleenversiointeja. Viimeisin versio tehtiin vuonna 2014 nimellä Band Aid 30, sillä alkuperäisestä levytyksestä oli kulunut 30 vuotta (Jones 2017, 202). Kappaleella kerättiin silloin rahaa Ebola-virus epidemiaa vastaan. Kuulin myös itse silloin Band Aidista ensimmäistä kertaa, ja niin varmasti moni muukin ikäiseni, sillä tämä versio oli täynnä meidän sukupolven lempiartisteja.

5.1 Band Aidin ja Live Aidin hyödyt Etiopiassa

Afrikan ruoan tuotanto oli laskenut jyrkästi 80-luvun alusta lähtien (Baybutt 2004). Afrikan maita oli kannustettu ottamaan ulkomaista lainaa, hylkäämään omaa ruoan tuotantoa ja tuomaan viljaa muualta maailmasta. Viljan sijasta viljeltiin esimerkiksi puuvillaa, mutta maailmanmarkkinahinnat laskivat esimerkiksi puuvillan osalta 50 %. Tämän vuoksi kehitysmaiden velkataakka, joka oli vuonna 1982 viisi miljardia dollaria, kasvoi vuonna 1985 19 miljardiin dollariin. Velan määrä oli kymmenkertainen verrattuna maiden saamaan kehitysapuun. (Baybutt 2004.)

Claire Bertschinger, sairaanhoitaja, joka kertoi tilanteesta BBC:n uutisessa sanoi, että uutislähetyksellä ja Band Aidin avustuksilla oli lähes välitön vaikutus Etiopiaan (Parish 2005). Kymmenen päivän sisällä uutisesta Etiopiaan alkoi saapua lentokoneita. Tätä ennen ruokalahetyksiä oli tuonut vain yksi lentokone joka kuudes viikko, kun yhtäkkiä niitä tuli kymmenen päivässä. (Parish 2005.)

Live Aid -konsertin jälkeen brittihallitus lähetti ministerinsä Etiopiaan paikanpäälle tutustuman tilanteeseen (Baybutt 2004). Hallitus oli uhannut lopettaa hätäavun lentokuljetukset, mutta käynnin jälkeen ilmoitettiin, että niitä jatketaan vuoden 1985 loppuun saakka. Lentokuljetukset olivat elintärkeitä, koska Etiopiassa oli niin suppea ja huonokuntoinen tieverkosto. Band Aid säätiö auttoi myös Sudanissa. Sudanissa tulvat olivat tuhonneet vanhat junaverkostot. Tämän vuoksi tarvittiin suuri rekkakuljetusoperaatio. Riskeinä operaation järjestämisessä oli kuitenkin muun muassa se, kuinka uusia rekkvoja saataisiin toimitettua ajoissa ja käytettyjä rekkvoja korjattua. Geldof sai paljon kritiikkiä kuljetusten toimivuudesta. He saivat kuitenkin luotua toimivan verkoston Afrikkaan, ilmaiset laivakuljetukset Englannista kaikille avustusjärjestöille, sekä rekkakuljetukset laivasta avustuskohteisiin. (Baybutt 2004.)

Live Aidin rahoituksesta huolimatta 1,2 miljoonaa ihmistä kuoli nälkään Afrikassa vuosien 1984–1985 aikana (BBC News 2005). Vaikka luku on suuri, ei Band Aid -säätien apua voi vähätellä. Band Aid säätio auttoi myös pitkäaikaisratkaisujen luomisessa, sillä ihmisten elämä ei voinut perustua pelkästään avustuksiin (Baybutt 2004). Suoran ruoka-avun lisäksi Etiopiaan toimitettiin siis myös kasvien siemeniä, joita istuttamalla torjuttaisiin tulevia nälänhätii. Tavoitteena oli auttaa Afrikan maiden omavaraisuutta. Tilanteeseen ei ollut olemassa nopeita ratkaisuja, vaan sen korjaamiseksi tarvittiin avustusjärjestöjen pitkäaikaista apua maatalouden ja vesihuollon kehittämiseen. Band Aid -säätio rahoitti muun muassa projekteja, joiden tavoitteena oli kehittää terveydenhuoltoa, maataloutta ja kastelujärjestelmiä. (Baybutt 2004.)

Etiopiassa nälänhädän aikana kuoli yli puoli miljoonaa ihmistä avustustoimista huolimatta (Dercon & Porter 2010, 1). Sanomalehti Guardianin (Rieff 2005) artikkelin mukaan Live Aid -säätien rahoituksella nälänhädän uhrien määrää pystyttiin vähentämään ainakin neljänneksellä, ehkä jopa puolella. Avun jakamisessa oli kuitenkin ongelmia. Suoran ruoka-avun lähettämisen lisäksi säätien rahallista apua ohjautui myös Etiopian hallinnolle, joka ei käyttänyt kaikkia varoja nälänhädän torjumiseen. Sitä käytettiin myös esimerkiksi etiopialaisten maan sisäisiin pakkosiirtoihin, joissa arvioidaan kuolleen kymmeniä tuhansia ihmisiä. (Rieff 2005.)

Dercon ja Porter (2010) ovat puolestaan tutkineet nälänhädän pitkäaikaisvaikutuksia lapsiin, jotka kokivat pahimman nälänhädän alle kolmen vuoden ikäisinä. Tutkimukseen osallistuneet lapset olivat aikuistuttuaan noin 3 senttimetriä lyhyempiä kuin vertailuryhmä. Lisäksi he sairastelivat enemmän, ja suurempi osa heistä keskeytti peruskoulun. Haavoittuvassa iässä olevat lapset saivat liian vähän ruoka-apua. He myös toteavat avustusoperaation olleen kokonaisuudessaan huonosti hoidettu. (Dercon & Porter 2010, 3,16.)

Kun esimerkiksi Googlesta hakee tietoa Live Aidista, tulee esiin paljon kritiikkiä avustustoimia kohtaan. Ihmiset kritisoiivat etenkin rahan ohjautumista Etiopian hallinnolle, ja onkin hieman outoa miten ja miksi niin on päässyt käymään. Avustustoimissa moni asia oltaisiin varmasti voitu tehdä paremminkin, ja olisikin mielenkiintoista tietää, kuinka erilaista se tänä päivänä olisi.

5.2 Musiikin voima

On paljon esimerkkejä siitä, kuinka musiikin voima vaikuttaa ihmisiin (Kaipainen 2018, 20). Myös auktoriteettien reaktiot kertovat siitä kuinka paljon musiikilla on valtaa, sillä jos musiikin voimaa ei ymmärrettäisi, ei siihen reagoitaisikaan niin vahvasti. Muusikot symboloivat auktoriteeteille uudenlaista valtaa ja mahdollisuutta vaikuttaa ihmisiin (Street 1986, 14 viitattu lähteessä Kaipainen 2018, 20). Esimerkiksi 1950-luvulla Elvis Presleyn levyjä poltettiin, ja myös kirkot pelkäsivät uudenlaista musiikkia ja demonisoivat sen (Kaipainen 2018, 20). Populaarimusiikkia käytetään poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ja sitä voidaan hyödyntää niin poliittisessa kampanjoinnissa kuin myös rahankeräyksissä hyväntekeväisyyteen. Suurimmalle osalle ihmisistä tämä on niin tavallista, ettei sen usein ajatella edes suoranaisesti olevan poliittista. (Street 1997, 30 viitattu lähteessä Kaipainen 2018, 20.)

1980-luvulla oli myös muita Live Aidin kaltaisia musiikkiprojekteja, joissa musiikki näytti voimansa. Yksi niistä oli ”Artists United Against Apartheid”. Freeman (2014) tarkastelee tutkielmassaan artisteja, jotka esiintyivät Sun Cityssä apartheidin aikaan, sekä huippumuusikoiden toteuttamaa solidaarisuutta Etelä-Afrikan apartheidia vastaan. Sun City oli Las Vegasin kaltainen paikka, jossa oli muun muassa ylellisiä kasinoita, tasokkaita ravintoloita, hotellipalveluita ja kylpylöitä. Sun City -kompleksista tuli symboli rikkaudesta, josta valkoiset nauttivat maan mustien kustannuksella. (Freeman 2014, 5–6.) Vuonna 1985 kansainvälinen poptähti Little Steven Van Zandt ja tuottaja Arthur Baker perustivat monirotuisen musiikkitaiteilijoiden järjestön nimeltä ”Artists United Against Apartheid”. 54 muusikkoa yhdistivät voimansa ja tuottivat kappaleen "Sun City" ja albumin Sun City, jotka julkaistiin vuonna 1985. Albumilla pyrittiin lisäämään amerikkalaisten tietoutta apartheidista ja tukemaan Etelä-Afrikan kulttuurista boikottia. Artisteille tarjottiin suuria summia esiintymisestä Sun Cityssä, ja boikotoimalla paikkaa artistit kieltäytyivät jopa miljoonista. (Freeman 2014, 21–22.)

Musiikilla oli iso vaikutus Etelä-Afrikan vapaustaistelussa (Freeman 2014). Musiikki rohkaisi sorrettuja Etelä-Afrikkalaisia taistelemaan apartheidia vastaan ja ”vapauslauluilla” oli

elintärkeä voima taistelussa uuden demokratian puolesta. Sun City -kappaleen tarkoitus oli jakaa ihmisten intohimo vapauteen ja vangita tapa, jolla eteläafrikkalaiset mustat ihmiset käyttivät musiikkia taistelunsa aseena. Kappaleen selvä poliittinen viesti oli epämiellyttävää joillekin amerikkalaisille radio- ja televisioasemille. Kappaleen tarkoituksena oli ensisijaisesti tietoisuuden lisääminen, ja vasta toisena varainkeruu. Vähäisestä radiosoitosta huolimatta “Sun City” saavutti suuren yleisön. Kappaleella oli huikea musiikkivideo, joka oli enemmänkin kuin minidokumentti. Esimerkiksi MTV-televisiokanava puolusti videota voimakkaasti, joka nosti sekä kappaleen tietoisuutta että levymyyntiä. (Freeman 2014, 2, 22, 24.)

Kuten Sun Cityn boikotoinnista voidaan huomata, artisteilla on paljon valtaa. He ovat esimerkiksi nuorten keskuudessa usein tunnistettavampia kuin poliitikot. Olenkin huomannut, että yhä useampi artisti ottaa kantaa yhteiskunnallisiin asioihin esimerkiksi omassa Instagramissaan, ja saa näin vaikutettua suureen seuraajakuntaansa. Artistit myös tekevät hyväntekeväisyyttä yksilöinä ja saattavat esimerkiksi tehdä keräyksen tukemansa asian hyväksi. Hyväntekeväisyyskonserttitkaan eivät ole Live Aidin jälkeen kuolleet, vaan niitä näkee myös suomalaisessa televisiossa useasti vuodessa, tällaisia ovat esimerkiksi “Elämä lapselle” -konsertti. Artistit voivat ottaa kantaa myös kappaleidensa sanoituksissa, ja niiden sanat jäävät usein kuuntelijoiden mieliin. Vaikka on hienoa, että artistit ottavat kantaa ja tekevät hyväntekeväisyyttä, pyydetään artisteilta välillä myös liikoja. Jos artisti lähtee kerran kommentoimaan jotain yhteiskunnallista asiaa, voivat ihmiset seuraavaksi ihmetellä, että eikö jokin toinen asia olekaan niin tärkeä. Siksi kantaa ottaminen onkin mielestäni myös välillä aika paljon vaadittu. Artistin tehtävä on kuitenkin ensisijaisesti tehdä musiikkia, eikä toimia yhteiskunnallisena vaikuttajana.

6 POHDINTA

Halusin aloittaa tämän kirjallisuuskatsauksen pohjustuksella siitä, mitä Iso-Britanniassa ja Etiopiassa tapahtui vuosina 1984–1985, jotta lukija ymmärtäisi millainen maailmantilanne näissä aiheeni kannalta merkittävissä maissa on ollut. Maailma oli hyvin erilainen 1980-luvulla, mutta toisaalta löysin myös yhtymäkohtia tähän päivään. Esimerkiksi sota Ukrainassa järkytti koko Eurooppaa suuresti, ja sai ihmiset lahjoittamaan ja auttamaan ukrainalaisia. Sama tapahtui, kun uutisissa näytettiin ensimmäisen kerran videomateriaalia Etiopiasta. Vaikka tällaiset kriisit ovat kauheita, yhdistävät ne kauheudellaan myös ihmisiä ja saavat auttamaan.

Erilaiset luvut ja niiden erot eri lähteissä olivat hämmentäviä. Jouduin katsoa samoja asioita monesta lähteestä, sillä joskus huomasin kirjoittaneeni jonkun päivämäärän, jonka huomasin myöhemmin toisessa lähteessä olevankin eri. Tietojen ristiriitaisuus oli tavallaan myös hyvin opettavaista, sillä usein tulee uskottua aika sokeastikin esimerkiksi tieteellisiä lähteitä. Asioihin kannattaa kuitenkin aina suhtautua edes vähän kriittisesti tai tarkistaa asia vielä toisestakin lähteestä.

Aiheeseen tutustuminen oli myös liikuttava kokemus. Katsoin dokumentteja, joissa näytettiin kuvaa Etiopiasta. Se tuntui sydäntä särkevältä ja aiheutti myös hieman maailmantuskaa. Lopulta minulle jäi kuitenkin toiveikas olo, sillä näin kuinka paljon musiikin avulla pystytään auttamaan. Näkemykseni Live Aidin hyödyistä myös vaihtelivat kirjoitusprosessin aikana. Huomasin jo aluksi, kuinka paljon Live Aid lisäsi tietoisuutta. Sitten luin, kuinka paljon nälänhätä vaati uhreja ja tuntui ettei Band Aid -säätien avustuksilla saatukaan niin paljon aikaa. Tarkemmin asiaa tutkittuani ymmärsin kuitenkin miten paljon apua Etiopiaan sekä Sudaniin lähetettiin ja kuinka merkityksellistä se oli, vaikkei koko nälänhätää saatukaan täysin kuriin.

Live Aid kannusti maailmaa auttamaan, ja artistit tekivät hyväntekeväisyssinglejä ja järjestivät pienempiä konsertteja. Lisäksi järjestettiin paljon muita tapahtumia, kuten muotinäytöksiä. Minusta tuntuu, että Live Aidin synnyttämä 'musiikin avulla auttamisen kulttuuri' on nykypäivänä ehkä hieman kuihtunut. Toki edelleen järjestetään konsertteja, mutta mitään niin massiivista kuin Live Aid ei oikeastaan ole enää nähty.

Aiheeni on merkittävä myös musiikkikasvatuksen kannalta. Minusta tuntuu, että omina kouluvuosinani musiikin tunnit olivat aina joko soittamista tai taidemusiikin historiaa. Olisi tärkeää, että tunneilla käsiteltäisiin myös laaja-alaisemmin mitä kaikkea muuta musiikki voi olla, ja kuinka sitä voidaan esimerkiksi käyttää vaikuttamisen välineenä. Live Aid voi toimia nuorille inspiroivana esimerkkinä siitä, kuinka paljon musiikin avulla voidaan auttaa. Siksi sitä voitaisiin myös käyttää koulussa pohjana monialaiselle oppimiskokonaisuudelle. Ensin voitaisiin esimerkiksi tutustua Live Aidiin ja katsoa videoita konsertista ja ehkä joku dokumenttikin. Sitten musiikintunnilla voitaisiin säveltää itse kappale jollekin luokan valitsemalle kohteelle. Kappaleelle voitaisiin kuvata musiikkivideo ja sitä voitaisiin markkinoida. Koulussa voitaisiin järjestää hyväntekeväisyyskonsertti, johon jokainen luokka osallistuisi omalla tavallaan. Tällaiseen projektiin saisi mukaan monta ainetta, kuten historian, yhteiskuntaopin, kuvaamataidon, äidinkielen ja musiikin.

Tutkimusta tämän aiheen parissa olisi myös mielenkiintoista jatkaa. Aihetta voisi laajentaa esimerkiksi niin, että tutustuisin kaikkiin 80-luvulla olleisiin musiikkiprojekteihin, kuten ”USA for Africa” ja ”Artists United Against Apartheid”. Näiden kaikkien vaikutuksia Afrikkaan voisi tarkastella sen jälkeen vielä laajemmin. Tätä kandidaatintutkielmaa kirjoittaessa nälkä kasvoi syödessä ja ahmin paljon pikkutarkkaa tietoa, jonka jouduin lopulta jättää tämän tutkielman ulkopuolelle. Kaikki aiheeseen liittyvä oli minusta hyvin mielenkiintoista, ja olenkin tyytyväinen siihen, kuinka paljon oma tietoisuuteni maailmantilanteesta 80-luvulla kasvoi. Olen saanut jo kertoa monille sellaisia faktoja sekä Band Aidista että Live Aidista, joita he eivät ole aiemmin tienneet. Ihmiset ovat olleet hyvin kiinnostuneita aiheestani, ja se on ollut minulle merkki siitä, että aiheeni on merkityksellinen. Siksi tulenkin varmasti hyödyntämään tästä työstä oppimiani asioita tulevaisuudessa työssäni musiikinopettajana. Ja lopuksi täytyy tietysti vastata vielä siihen, että voiko yksi musiikkitapahtuma muuttaa maailmaa? No ei ehkä ihan koko maailmaa, mutta hyvin merkityksellistä muutosta se voi saada aikaan.

LÄHTEET

Band Aid (band). (2023). Haettu 19.2.2023 osoitteesta

[https://en.wikipedia.org/wiki/Band_Aid_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Band_Aid_(band))

Baybutt, A. (2004). *The Band Aid Story*. Katsottu 12.2. osoitteesta

<https://www.youtube.com/watch?v=3I9qH08WiKI>

BBC News. (2005). *LIVE AID 1985: How it all happened*. Haettu 16.1. osoitteesta

<https://www.bbc.co.uk/music/thelive8event/liveaid/history.shtml>

BBC News. (13.7.1985). *1985: Live Aid makes millions for Africa*. Haettu 15.1. osoitteesta

http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/july/13/newsid_2502000/2502735.stm

Cutler, P. V. (1988). *The development of the 1983-85 famine in northern Ethiopia*. London School of Hygiene & Tropical Medicine. Doctoral dissertation.

<https://core.ac.uk/download/pdf/13116704.pdf>

Dercon, S., & Porter, C. (2014). Live aid revisited: long-term impacts of the 1984 Ethiopian famine on children. *Journal of the European Economic Association*, 12(4), 927-948.

<https://doi.org/10.1111/jeea.12088>

Elavsky, C. (2013). Charity rock. *Oxford Music Online*. Haettu 16.1. osoitteesta

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/display/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-1002240423>

Freeman, J. R. (2014). *Sun City and the sounds of liberation: Cultural resistance for social justice in apartheid South Africa*. University of California, Los

Angeles. https://escholarship.org/content/qt99d3x9rv/qt99d3x9rv_noSplash_cd75874c77bf047c29fdc26b664010bd.pdf?t=nk2enc

- Goldberg, M. (16.8.1985). *LIVE AID 1985: THE DAY THE WORLD ROCKED*. Rolling Stone. Haettu 17.1. osoitteesta <https://www.rollingstone.com/feature/live-aid-1985-the-day-the-world-rocked-180152/2>
- Griffiths, G. (14.11.2022). *The best-selling singles of all time on the Official UK Chart*. Official Charts. Haettu 23.3.2023 osoitteesta https://www.officialcharts.com/chart-news/the-best-selling-singles-of-all-time-on-the-official-uk-chart_21298/
- History (24.11. 2009). *Live Aid concert raises \$127 million for famine relief in Africa*. A&E Television Networks. Haettu 13.2. osoitteesta <https://www.history.com/this-day-in-history/live-aid-concert>
- Hänninen, H. (21.6.2014). 9.6. *Teeman elävä arkisto: kasarirock*. Haettu 13.2. osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/06/21/96-teeman-elava-arkisto-kasarirock>
- Jones, A. (2017). Band Aid revisited: humanitarianism, consumption and philanthropy in the 1980s. *Contemporary British History*, 31(2), 189-209. <https://www.tandfonline.com.ezproxy.jyu.fi/doi/epdf/10.1080/13619462.2017.1306193?needAccess=true&role=button>
- Kaipainen, T. (2018). *"When Will You Die?": Margaret Thatcher ja populaarimusiikin poliittisuus*. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103457/1526907074.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Parish, C. (2005). 'Ordinary people can make a difference'. *Nursing Standard*, 20 (14), 17. Haettu 17.2. osoitteesta <https://oce-ovid-com.ezproxy.jyu.fi/article/00002311-200512140-00021/HTML>
- Phillips Erb, K. (13.7.2016). *Music, Tax & The Prime Minister: How Live Aid Changed The UK And The World*. Forbes. Haettu 21.3.2023 osoitteesta <https://www.forbes.com/sites/kellyphillipserb/2016/07/13/music-tax-the-prime-minister-how-live-aid-changed-the-uk-and-the-world/?sh=151b3ff5ea7f>

Rieff, D. (2005). *Cruel to be kind?* The Guardian. Haettu 23.3. osoitteesta

<https://www.theguardian.com/world/2005/jun/24/g8.debtrelief>

Robinson, L. (2012). Putting the charity back into charity singles: Charity singles in Britain

1984–1995. *Contemporary British History*, 26(3), 405-425. [https://www-tandfonline-](https://www-tandfonline-com.ezproxy.jyu.fi/doi/epdf/10.1080/13619462.2012.703026?needAccess=true&role=button)

[com.ezproxy.jyu.fi/doi/epdf/10.1080/13619462.2012.703026?needAccess=true&role=b](https://www-tandfonline-com.ezproxy.jyu.fi/doi/epdf/10.1080/13619462.2012.703026?needAccess=true&role=button)

[utton](https://www-tandfonline-com.ezproxy.jyu.fi/doi/epdf/10.1080/13619462.2012.703026?needAccess=true&role=button)

Sutherland, J. (2005). *Live Aid, Against All Odds*. BBC Two. Katsottu 24.1. osoitteesta

<https://www.youtube.com/watch?v=h33i52ZtC8w&t=918s>